

Hugo Johan Hamilton 1668-1748

Sköllersta Sockens hållskjuts vid Emma Gästgiveri C-10-9 Boo

(från 1600-talets första intyg till 1820 års avtal om hållskjuts).

1. **Inledningen (1820 års överenskommelse)** – Carl Hamiltons åtagande om hållskjutsen vid Ema gästgivargård.
2. **Förteckning och transportlista över hemman.**
3. **Äldre vittnesbörd (1691–1692)** rörande Brotorp och Ema krog.
4. **Domboksutdrag från 1670 till 1820** (Litt. D–P) – i följd, inklusive alla beslut om gästgiveriets rättigheter, skyldigheter, arv, besiktningar och ersättningsfrågor.

Efter **Litt. P (1820)** följer i filen endast **kortare upprepningar av redan återgivna delar** (dubletter från tidigare sektioner, troligen insatta i Transkribus-utdraget som kontrolltext eller bilaga).

[Avtal om hållskjuts vid Emma Gästgivargård, 1820]

Dag Carl Hamilton åtager mig härmed, att för nedannämnde hemman i Sköllersta socken, under en tid av sex år räknad ifrån den 1 januari 1821 till och med den 31 december 1826, vid min ägande gästgivargård Emma utgöra hållskjutsen emot följande villkor.

1. Som mitt åtagande börjar den 1 januari 1821 och fortsätter till den 31 december 1826, skola alla de hemmanägare och innehavare, som vilja sig därav begagna, ovillkorligen förbinda sig att årligen före den 15 januari, för varje samma år som skjutsen utgöres vid Boo, leverera tre (3) tunnor havre, ren och sved, av varje helt hemman, och proportionellt för de mindre, eller ock inom förenämnde januaris månads utgång dessa tre tunnor havre, efter förra årets markegångspris, med penningar lösa, som betalas på Pålsmessodagen under pågående Hindersmessomarknad i Örebro.
2. Skulle någon av de hållskjutsskyldige på de nu utsatte tider och ställen utebliva med betalningen, så anses denna överenskommelse som uppsägning, och åligger dem då att själva besörja om hållskjutsens utgörande.

Boo den [...] december 1820

Carl Hamilton

P. O. Yckenberg

Med förenämnde här stadgade villkor för hållskjutsens utgörande finna vi oss till alla delar nöjda och förbinda oss att dem uppfylla, såsom försäkras.

Sköllersta Törby den [...] december 1820
Köllen sa, Docka, Kjärr.

[Förteckning över hemman och transporter, 1821]

Transport

Dragen Fabbetorp, Jukmanstorp, Gossebö, Segalstorp, Morkasbo, Bossebo, Baggegården, Esstebo, Knällinge, Kalfskälla, Ohn Pet: 11 Rd 12 sk Bn för 1821.

Arlatorsp, Ostanhö, Rusätter, Ronno, Sandåsen, Bennebo, Killa, Konsta frälse 4 ½ bet. Förntomta, Konsta skatte 1 ⅔ vitt.

Transport

Sköllerstaby nr 1 – d. 23 tall 92 för nr 21, betalt 100 riksdaler.

H. Inop: Sahlin.

Siggestorp, Åsen, Sköllerstaby nr 2, 12.

Därsta 22, Winala 24, 53.

Rostorp, Öfra Skricke, Stora Sahlstorp, Pedra Skrake 133.

Föckellkjärr, Koppetorp, Pegas, Lyckan, 2:e Skinmargärdet.

Med originalet lika lydande intygar

Anders Dahm

[Vittnesbörd rörande Ema gästgiveri och Brotorp, 1600-talet]

Såsom grevinnan, högvälborne fru **Anna Kruus Larsdotter**, igenom dess befallningsman, välbetrodde **Bengt Ålgotsson Höök**, av oss undertecknade begär ett vittnesbörd, huru länge det är sedan **Brotorp** avhystes och nederrevs, och ingen krog på bemälte åker längre intager, bygde.

Så vittna vi, att för femtiofyra år sedan avhystes torpet **Brotorp** och krogen **Ema** uppbyggdes. Detta så i närvaro och på vårt eget vittnesmål.

Vi hava, för vår ålderdom, omöjligen kunnat komma till tinget, men giva vår muntliga berättelse. Detta hava vi, nämndemannen **Anders Jönsson i Kalckebo**, begärt och vittnat på vår heder, att vårt vittnesbörd är i sanning och sannfärdigt.

Utfärdat i Fylinge den 26 maj 1692.

Lars Larsson i Glinge, omkring 83 år gammal.

Jöns Persson, för 35 år sedan bott på Ema krog.

Bengt Olofsson i Gryt, 70 år.

Att denne mans vittnesbörd sålunda vara av de godvilligen i min närvaro givna, vittnar
Anders Jonsson i Kalckebo, undertecknad nämndeman.

J. Hoff

[Copia J.H. 1691 – Laga ting med allmogen i Skyllersta härad]

Copia J.H. 1691 den 2, 3 och 4 november.

Hölls laga ting med allmogen av Skyllersta härad.

Emedan befallningsmannen **Bengt Ålgotsson** av mig begär ett vittne, huru länge det är sedan **Ena krog** byggdes och torpet **Appeltomta** utrivits, så vittnar jag, på min höga ålder, att samma krog över femtio år har varit byggd, och att torpet, som kallas **Appeltomta**, är utrivet.

Till försä byggning körde Råby, Gryts och Svennevads socknar timmer, och en byggning uppsattes.

Detta vittnar jag, **Per Jonsson i Håstena**, en man om sjuttio år, utgiven den 25 maj 1692.

Bengt Ålgotsson förklarade sig förordnat av berörda ombyte, att den efterkommande bokhållaren inte haft rätta kunskapen om dess beskaffenhet.

Actum uti Superius H. Protocollo

And. Lesonsorf

[Copia J.H. 1691 – Laga ting med allmogen i Skyllersta härad (forts.)]

SS:5. Copia J.H. 1691 den 2, 3 och 4 november.

Hölls laga ting med allmogen av **Skyllersta härad**, uti **Sörby**, närvarande undertecknade nämndemän.

Efter högvälborne herr baron och landshövding **Didrich Wrangels** remissorial av den 11 september sistleden, undersöktes om fjärdedels hemmanet **Brotorp**, som för mer än trettio år sedan skall vara avhyst, och krogen, som kallas **Ena krog**, byggd uppå dess ägor, och om kronans befallningsman därefter på några få till last fört.

Nämnden besannade dess avhysande och att det tillförne inte varit mera än till fjärdedels tunnas utsäde, och ett litet ängestycke till lasthö.

Vilket häradsskrivaren för två år sedan har uppfört, av orsak att grevinnan, högvälborne fru **Anna Kruus**, därför årligen betalat kontributionen, förmedelst hon egenhändigt underskrivit specifikationen.

Vilket frälsefogden **Bengt Ålgotsson** förklarade sig förorsakad av betjänernas ombyte, då den efterkommande bokhållaren inte haft rätta kunskapen om dess beskaffenhet.

Actum uti Superius E. Protocollo

And. Lesonsorf

[Litt. D – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 1670]

Litt. D.

Utdrag av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga hösttinget i Skyllersta.

Emedan denne **Erik Jonsson i Björsiötorp** på Stora Ema ägor har år 1666 antagit samma Björsiötorp att upprätta på sagda ägor, blir honom därför, i kraft av detta mitt brev, efterlåtet att besitta och upprätta till ett åkande dels torp, alldenstund jag vet för viss, att bemälte skog skall ligga på Stora Ema ägor, och ändå förmenar jag det komma ett gott stycke väster om torpet.

Huruvida det sig förhåller kan ses av den dom som är avgången emellan Östergötland och Östernärke den 21 och 22 juni 1667, alldenstund okända gårdars ägor sträcker sig till samma torpställe, som är Stora Ema ägo, Gryts ägor och Björnhaga ägor.

Alltså före förmanas var och en av dessa torpare att inte i någon mån någon men tillfoga, eljest skola de mig inför Hans Kongl. Maj:t svara.

Datum Bogord den 17 oktober 1670.

Agneta Horn

L.S.

[Litt. D – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 1759]

Litt. D.

Utdrag av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga hösttinget i Skyllersta gästgivargård den 24 september 1759.

Sedan kammarherren, högvälborne herr baron **Johan Abraham Hamilton**, hos Konungens befallningshavande genom inlaga besvärat sig däröver, att hans halva frälsehemman funnit blivit till gästgiveri anslaget, och anhållit om befrielse därifrån, samt föreslagit ett fjärdedels kronohemman, **Lilla Ema**, till gästgiveri i stället; men i fall sådant ej kunde beviljas, har bemälte herr kammarherre anhållit, att hans tillständiga frälserättigheter, som han genom gästgiveriets hållande förlorar, måtte bliva honom genom ett däremot svarande vederlag ersatta.

Så har Konungens befallningshavande, genom utslag av den 28 april sistledne, fastställt, att gästgiveriet så hädanefter som hittills vid **Stora Ema frälsehemman** borde förbliva.

Men om och huruvida herr kammarherren friherre Hamilton, utom den redan anslagna räntan av ett åttondels hemman, **Baggesand**, måtte njuta någon mer förmån till gästgiveriets underhållande, ägde herr baron och kammarherren sitt påstående i det målet vid häradsrätten att anmäla, så att behörigen må undersökas vad förmåner i proportion av herr baronens och kammarherrens skada samt besväret av gästgiveriet prövas skäligt att herr kammarherren tilläggas.

Konungens befallningshavande ville sedan, efter omständigheterna, vidare däröver yttra sig.

Till följd härav hava samtliga häradsbor blivit inkallade att härom höras, varför de ock talrikt sig inställt.

Då herr kammarherrens friherre Hamiltons hos Konungens befallningshavande härom gjorda ansökning och det däröver hållna utslaget upplästes, anförde herr kammarherrens sekreterare **Johan Siöstedt**, att herr kammarherren Hamilton av detta gästgiveri har ganska stor skada, i det att han därigenom är i mistning av all den ränta som Stora Ema frälsehemman bör utföra, och som minst kan skattas till trehundra daler kopparmynt i jämförelse med de övriga hemmanen, utom den ränta som gästgiveriet blivit tillslaget av hemmanet Baggesand.

Varföre Siöstedt påstod, att herr kammarherren förberörde trehundra daler kopparmynt årligen må tilläggas.

Häradsborna förklarade sig, att de icke kunna samtycka till något sammanskott eller penningeutgift till gästgiveriets underhållande vid Ema.

Men emedan herr kammarherren friherre Hamilton uti sin ingivna skrift föreslagit ett fjärdedels kronohemman, **Lilla Ema**, till gästgiveri, så skulle de för sin del tycka bäst vara, att detta fjärdedels kronohemman bleve herr kammarherren Hamilton till fri disposition upplåtet, för dess kostnad och besvär vid gästgiveriets underhållande.

Siöstedt påminde, att detta häradsbornas anbud icke kan förslå till herr kammarherrens skadeslöshet för gästgiveriets underhållande; men i fall herr kammarherren även får fri disposition över ett fjärdedels kronohemman, låter han sig därmed nöja.

Häradsborna åter sade sig däremot ej heller hava något att påminna, utan i fall höga vederbörande behaga lämna herr kammarherren bägge dessa hemman, **fjärdedels Lilla Ema** och **fjärdedels Låte**, under nyttjanderättighet för sitt besvär med gästgiveriet, synes sådant vara så mycket billigare, som gästgiveriet då kommer att bestå hälften av krono och hälften av frälse, varigenom frälsemannen ej således något förnär sker.

Härvid inställde sig brukspatron **herr Arvid Wester** och, jämte sina meddelägares vägnar uti **Haddebo bruk**, anförde:

att bägge dessa kronohemman, **Lilla Ema** och **Låte**, tillförene genom det Haddebo bruks tillagda privilegium av den 14 februari 1743, äro bruket med kolning underlagda, såsom vilka efter gammalt bruk alltid kolat till Haddebo, och därför till följd av Kungliga breven av åren 1707 och 1731 icke kunna eller böra ifrån Haddebo bruk dragas.

Varföre också bruksägarna för detta hos Konungens befallningshavande gjort ansökning att dessa hemman till skatte köpa få, påståendes därför, att dessa hemman icke måtte bortläggas till andra behov än vartill de enligt kungliga förordningar böra nyttjas, såsom att Haddebo bruk med kol betjänas, vilket likväl icke kan ske, ifall de till gästgiveri varda anslagna, varigenom det förmodligen ej heller skulle göra fyllest till gästgiveriets underhållande med den därtill anslagna räntan av fjärdedels hemmanet Baggesand.

Länsman **Scharman** påminde, att fjärdedels kronohemmanet **Lilla Ema** för detta blivit till fjärdingsmansboställe anslaget, vilket han sökte styrka med Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegii skrivelse av den 27 maj 1757, och kan därför icke finna att detta hemman kan till gästgiveri läggas

eller till andra behov anskaffas än vartill höga vederbörande redan förordnat, varför det icke heller till skatte köpas får.

Häradsborna påminde, att **Haddebo bruks ägare** ännu ej bevisat att de till **Låte** och **Ema** kronohemman någon rättighet äga, kunna därför ej heller, såsom kronans hemman, något sig därav ägna, yrkandes därför vad de förr anfört.

Herr brukspatron Wester åter sade, att Haddebo bruks ägare till dessa hemman väl full rättighet hava, att dem såsom bruket underlagda till skatte köpa få, men har likväl icke till hands alla de bevis som till hans talans styrka kunna nödiga vara, varför han nödgas anhålla om anstånd till nästa ting, vartill rätten, i förmåga av 16 kapitlet rättegångsbalken, fann gott att samtycka.

Härav följer, att parterna hava att sig nästa ting åter infinna, och Haddebo bruksägare då vara försedda med alla de skäl som de förmena sig hava av nöden; i annat fall vill rätten då slutligen avgöra saken.

Börandes dock sökanden även till nästa ting införskaffa behörig underrättelse, huru stor ränta dels hemmanet **Baggesand** till gästgiveriet utgör, samt om och vad det räntar på frälsehemmanet **Stora Ema** uti kronans jordebok finnes; hvarefter rätten sig vidare däröver yttra vill.

År och dag som förr är skrivet.

På häradsrättens vägnar

Carl Gyllenbaat

[Litt. E – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 1760]

Litt. E.

Utdrag av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Skyllersta, Sörby gästgivargård, den 6 februari 1760.

Rätten företog sig vidare den undersökning som vid nästledna ting blivit börjad, över den ansökning som kammarherren, högvälborne baron **Johan Abraham Hamilton**, hos Konungens befallningshavande gjort, och som genom utslag av den 28 april 1759 blivit till rätten förvist, angående någon förmån eller vederlag till njutande för hans besvär och kostnad med gästgiveriets underhållande vid hans frälsehemman **Stora Ema**.

För vilket besvär herr baronen och kammarherren anhållit att antingen årligen undfå femhundra daler kopparmynt av häradet, eller ock fri disposition över kronohemmanen **Lilla Ema** ($\frac{1}{4}$) och **Låte** ($\frac{1}{4}$), utom den ränta som förut av **Baggesands hemman** till gästgiveriet är anslagen.

Över vilket rätten vid nästledna ting den 25 september sistledne av sagt, att parterna skulle sig nu infinna, och **Haddebo bruks ägare** vara försedda med alla de skäl de förmena sig hava av nöden till fästade av sin föregivna rättighet till kronohemmanen Lilla Ema och Låte, samt sökanden införskaffa behörig underrättelse om räntan av fjärdedels hemmanet Baggesand, samt om och vad ränta på frälsehemmanet Stora Ema finnes.

Till följd härav inställde sig på herr kammarherrens, friherre Hamiltons, vägnar borgmästaren i Örebro, ädel och högaktad **herr Nils Fries**, vilken av häradsborna även befullmäktigades till utförande av allt vad denna sak röra och angå kan.

Då herr borgmästaren Fries anförde, att vad herr kammarherren, friherre Hamilton, åskat i vederlag, är förut detta anförts, ävensom vad häradsborna härvid kunna hava att påminna; men för att fullgöra vad rätten åskat, framlade han nu, å herr kammarherrens vägnar, ett utdrag ur **1743 års jordebok**, vari upptages under titel av kronohemman:

Ema, ett halvt hemman, med fyra daler, nio öre och 1/45 penningar silvermynts ränta;

Brotorp (¼), med en daler, sex öre berört mynt, med en sådan anmärkning:

”Sålunda greve **Gustaf Horns arvingar** sig tillbytt under frälse, efter Kungl. Kammarkollegii brev den 18 augusti 1685, alla räntor, men halva boskaps- och halva skjutsfärdspenningarna kronans; nu herr general Hamiltons.”

Baggesand (¼) räntar en daler tio öre silvermynt, med en sådan anmärkning:

”Krogaren i Ema njuter fritt alla räntor, men boskapspenningarna kronans.”

Hvarefter borgmästaren yrkade vad vid nästledna ting blivit anfördt.

Kronobefallningsmannen, herr **Anders Spångberg**, påminde, att **Lilla Ema kronohemman** förut blivit, enligt Kungl. Maj:ts och Rikets höglofliga Kammarkollegii förordnande, som vid nästledna ting blivit uppvisat, till fjärdingsmansboställe anslaget, och kan således förmodligen ej vidare disponeras.

Varför kronobefallningsmannen icke kan undgå att bestrida den gjorda ansökningen om fri disposition av detta hemman till vederlag för skjutsningsbesväret vid Ema, men kan dock icke neka det vara skäligt, att frälseägaren må njuta något vederlag för skjutsningsbesväret därstädes, eftersom han verkligt därav lider skada.

Herr borgmästaren Fries påminde, att emedan kronohemmanet Lilla Ema förut är disponerat, så torde i dess ställe herr kammarherren, friherre Hamilton, kunna nöjas med **Baggesands hemman**, då han däröver fri förvaltning erhåller; vilket också är så mycket skäligare, som räntan förut blivit till detta gästgiveri anslagen.

Härvid inställde sig brukspatron **herr Pehr Wester** på Haddebo, och ingav en av dess moder, **fru Anna Elisabeth Wester**, undertecknad skrift, av innehåll att frun väl förmodat, att genom sin son **Arvid Wester**, så vid nu påstående som sistledna ting, kunna fullfölja sin talan uti den från höglofliga landshövdingeämbetet till undersökning förviste saken, angående sökt vederlag för gästgiveriets hållande i Stora Ema.

Men som frun, vid bemälte sin sons hemkomst från Värmland den 4 i denna månad, måst finna honom, av åkommen sjukdom, så matt och svag att han, utan att äventyra det yttersta av sin hälsa, icke kan sig vid tinget infinna, och frun själv icke kan bevaka sin rättighet, ej heller är henne möjligt att inom påstående tings slut kunna förskaffa sig fullmäktig och honom om denna saks rätta beskaffenhet på så kort tid underrätta, så nödgas frun anhålla om anstånd med saken till nästa ting.

Hvarjämte herr brukspatron Wester påminde, att **Baggesands hemman** så mycket mindre vidare kan disponeras, som **Haddebo bruks ägare** redan för detta därå erhållit Kungl. Maj:ts och Rikets höglofliga Kammarkollegii skattebrev.

Herr borgmästaren Fries åter erinrade, att i fall Haddebo bruks ägare på Baggesands hemman skattebrev erhållit, så kan och bör sådant så mycket mer ändras, som rättagaren har förmansrätt till detta hemman, hvarom han ock därför är sinnad att å hög vederbörlig ort ansökning göra, hvarom ock samtliga häradsbor herr borgmästaren anmodade och därtill befullmäktigade.

Och som herr borgmästaren Fries i övrigt icke bestridde det begärda anståndet, allenast Haddebo bruks ägare bliva förelagda att nästa ting, vid förlust av all vidare talan, sin förmenade rättighet visa; så fann rätten gott att lämna anstånd härmed till nästa ting, då parterna hava att sig åter infinna, och Haddebo bruks ägare, vid förlust av all talan, inkomma med allt vad de i saken kunna hava att anföra, hvarefter rätten sig vidare häröver yttra vill.

År och dag som förut skrivet står.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. E – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 6 september 1760]

Litt. E.

Utdrag av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga höstetinget i Skyllersta, Sörby gästgivargård, den 6 september 1760.

Rätten upptog till fortsatt behandling den sak, som förut vid två särskilda ting blivit föredragen, angående det vederlag herr kammarherren, högvälborne friherre **Johan Abraham Hamilton**, begärt för det gästgiveri som vid hans frälsehemman **Stora Ema** sedan gammalt är beläget och underhållet.

Herr borgmästaren **Nils Fries**, fullmäktig för herr kammarherren friherre Hamilton, anförde, att vid de föregående tingen parterna till fullo blivit hörda, och att då **Haddebo bruks ägare** blivit förelagda att till detta ting sin påstådda rätt till hemmanen **Lilla Ema**, **Låte** och **Baggesand** styrka, men ännu intet därav fullgjort, varför rätten nu bör avkunna slutligt utslag.

Tillfrågade om de hade något vidare att andraga, svarade **Haddebo bruks ägare**, genom brukspatron **herr Pehr Wester**, att de icke hunnit erhålla de bevis som vid handen varit att införskaffa, men att de hoppades kunna framföra dem vid högre rätt.

Rätten fann då skäligt, som **Haddebo bruks ägare** icke inom utsatt tid och vid flera tillfällen kunnat visa någon giltig rätt till de omtvistade hemmanen, och som herr kammarherren friherre Hamilton ostridigt lider förlust därigenom, att hans frälsehemman Stora Ema, utan någon annan gottgörelse än den obetydliga räntan av Baggesands hemman, hållit gästgiveri för allmänheten; så prövar häradsrätten billigt, att herr kammarherren friherre Hamilton till vederlag för detta sitt beständiga besvär må äga och nyttja under fri disposition, så länge gästgiveriet vid Ema bibehålles, de två fjärdedels kronohemmanen **Lilla Ema** och **Låte**, med allt vad därtill hörer.

Haddebo bruks ägare, därest de anse sig därigenom lida men, stå det fritt att på laga tid och ort sin talan därom fullfölja.

Detta rättens utslag upplästes och gillades.

År och dag som förut skrivet står.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. F – Extract av Häradsrättens dombok, 12 februari 1762]

Litt. F.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 12 februari 1762.

Uppå det mål, som under flera särskilda ting blivit föredraget, angående det vederlag herr kammarherren, högvälborne friherre **Johan Abraham Hamilton**, begärt för gästgiveriets underhåll vid hans frälsehemman **Stora Ema**, och varuti rätten vid sistledna höstetinget, den 6 september 1760, avsagt utslag, att herr friherre Hamilton må, till vederlag för detta sitt besvär, äga och nyttja under fri disposition de två fjärdedels kronohemmanen **Lilla Ema** och **Låte**, så länge gästgiveriet vid Ema bibehålles;

har nu till rätten inkommit **Konungens befallningshavandes resolution** däröver, av den 23 oktober 1761, varigenom detta rättens utslag fastställes, med det tillägg, att herr friherre Hamilton icke äger att till dessa hemman låta göra någon avhysning, utan skall de av kronan där boende torpare njuta sina bruk och besittningar orubbade, allenast skyldige att leverera den vanliga räntan till herr friherre Hamilton, så länge gästgiveriet vid Ema underhålles.

Detta upplästes och i häradsrättens protokoll infördes.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. G – Extract av Skyllersta Häradsrätts dombok, 25 september 1764]

Litt. G.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga höstetinget uti Sörby gästgivargård den 25 september 1764.

Rätten lät i dag uppläsa den av **Konungens befallningshavande** utfärdade kungörelse, av den 15 maj 1764, angående besiktning över de vid gästgiverierna inom länet befintliga byggnader och förnödenheter, tillika med därvid upprättad föreskrift, huru dessa byggnader böra vara inrättade och underhållas.

Till följd därav företogs av häradsrätten granskning över gästgiveriet vid **Stora Ema**, varvid i närvaro av länsman **Scharman**, nämndemän och flera gode män, tillika med gästgivaren **Per Jönsson**, upptecknades följande:

1. En stuga, av tvenne rum, väl byggd, men något förfallen i tak och fönster.
2. Ett stall med fyra spiltor, av gott virke, men bristfälligt till taket.
3. Ett foderlider och vagnslider i ett, tämligen nytt.
4. Ett brygghus och visthusbod, av äldre datum men tjänligt.
5. En lada och ett mindre sädesmagasin.

Tillika anmärktes, att gästgiveriet ägde en tämligen god och bekväm gårdsplan, med tillräcklig brunn, samt god tillgång på foder och hö till de där vanligen hållna hästarna.

Rätten fann därvid, att byggnaderna, ehuru i visst behov av reparation, dock voro tillräckliga och ändamålsenliga för gästgiveriets bestånd, men ålade gästgivaren att inom kommande års utgång låta bättra taken på stugan och stallet samt förse dessa med nya fönster och dörrar, vid äventyr att eljest varda tilltalad enligt Kungl. Maj:ts förordningar.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. H – Extract av Skyllersta Häradsrätts dombok, 16 februari 1770]

Litt. H.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 16 februari 1770.

Uppå begäran av välborne **herr majoren greve Gustaf Hamilton**, såsom delägare i **Boo fideikommiss**, blev i dag vid rätten uppläst ett utdrag ur **Konungens befallningshavandes resolution**, av den 5 oktober 1769, angående dispositionen av det gästgiveri, som vid frälsehemmanet **Stora Ema** i Sköllersta socken är beläget.

Däruti förmäles, att sedan förre kammarherren, friherre **Johan Abraham Hamilton**, avlidit, och gästgiveriet enligt häradsrättens samt Kungl. Befallningshavandets tidigare utslag blivit under fri disposition tillagt honom, så länge gästgiveriet vid Ema underhålles, skall denna rättighet, med alla därav härflytande förmåner och skyldigheter, tillkomma fideikommisset **Boo** och dess innehavare.

Häradsrätten antecknade denna resolution i sitt protokoll och fann skäligt, att för framtiden ingen tvetydighet härom må uppstå, utan att gästgiveriets åligganden och förmåner tillhöra **Boo fideikommiss** såsom dess tillbehör.

År och dag som ovan.
På häradsrättens vägnar
Carl C. Gyllenbaat

[Litt. I – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 27 september 1782]

Litt. I.

Utdrag ur Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga höstetinget uti Sörby gästgivargård den 27 september 1782.

Vid detta ting inställde sig länsman **Erik Högberg** och anmälde, att han på befallning av **Konungens befallningshavande** låtit verkställa besiktning och undersökning vid **Ena gästgivargård** i Sköllersta socken, rörande de klagomål som inkommit över bristfällig skjutsning och dåligt underhåll av byggnaderna därstädes.

Därvid upptecknades följande:

1. Storstugan är av gott virke, men i behov av ny panel och förbättrat tak.
2. Gästrummet är trångt och mörkt, samt utan tillräcklig eldstad.
3. Stallet har endast tre spiltor, där fyra enligt föreskriften böra finnas.
4. Gårdsplanen är låg och vattensjuk, varför den bör uppfyllas.
5. Gästgivaren klagade över otillräcklig tillgång på foder, då de närliggande hemmanen icke längre fullgöra sina skyldigheter med havreleveransen.

Länsman Högberg tillade, att gästgivaren i övrigt visat sig ordentlig och villig, men saknade nödiga medel till byggnadernas förbättring.

Häradsrätten fann, att de anmärkingar som vid besiktningen blivit gjorda voro av vikt och grund, samt ålade gästgivaren att inom ett år efter Konungens befallningshavandes bekräftelse därpå låta stallet utvidgas till föreskrivet antal spiltor, rummet förbättras med eldstad, samt taken och panelen bättras, vid äventyr att eljest varda lagligen ansedd för försummelse i gästgiveriets underhåll.

Vad angår de klagomål, som gästgivaren framfört beträffande bristande havreleverans från de skyldiga hemmanen, skall särskild rannsaking däröver hållas, och de som befinnas tredskande varda tilltalade enligt Kungl. Maj:ts stadga.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.
På häradsrättens vägnar
Carl C. Gyllenbaat

[Litt. K – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 17 februari 1790]

Litt. K.

Utdrag ur Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 17 februari 1790.

Vid detta ting företogs på nytt undersökning angående det gästgiveri, som vid **Stora Ema** i Sköllersta socken är beläget, samt dess skick och beskaftenhet, jämte den skjutsning som där utgöres.

Närvarande voro länsman **Erik Högberg**, nämndemän, samt gästgivaren **Per Jönsson**.

Rätten lät uppläsa den av **Konungens befallningshavande** den 30 oktober 1789 inkomna skrivelse, vari föreskrefs, att på nytt skulle noggrant undersökas, huruvida gästgiveriet vid Ema ännu uppfyller de föreskrivna villkoren, och om de förordnade förbättringarna blivit verkställda.

Av den därefter förrättade besiktning befanns:

1. Storstugan numera vara försedd med ny panel och tätat tak.
2. Gästrummet vara förbättrat och försett med eldstad, dock ännu något mörkt.
3. Stallet hava fyra spiltor, enligt föreskriften.
4. Gårdsplanen uppfylld och torrare än förr.
5. Gästgivaren klagade fortfarande över att flera hemman uteblivit med havreleveransen, särskilt de i **Segersjö rote**.

Häradsrätten fann, att byggnadernas skick nu vore fullt tillfredsställande, och att gästgivaren väl fullgjort sina åligganden i detta avseende.

Vad angår de försummelser, som de hållskjutsskyldiga hemmanen visat, skall dessa kallas till nästa ting att svara för sin tredska, vid äventyr av böter och ersättning för gästgivarens förlust.

Vidare påminde länsman Högberg, att vägen mellan **Boo och Ema gästgivargård** vore illa underhållen, och att särskilt bron vid **Brotorpsbäcken** vore förfallen; vilket rätten antecknade och ålade väghållningsskyldiga hemmanen att bättra inom innevarande års utgång.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. L – Extract av Skyllersta Häradsrätts dombok, 12 september 1801]

Litt. L.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga höstetinget uti Sörby gästgivargård den 12 september 1801.

Vid detta ting inställde sig före detta gästgivaren **Per Jönsson**, boende på Stora Ema gästgivargård, och anmälde, att han på grund av tilltagande ålder och svag hälsa ej vidare kunde fullgöra gästgiveritjänsten, utan önskade densamma till annan ordentlig och duglig person överlåta.

Han framställde därför **Pehr Andersson**, hemmansbrukare i Baggegården, såsom villig och förmögen att övertaga gästgiveriet vid Ema, med alla de därmed förenade skyldigheter och förmåner.

Rätten, sedan vederbörlig prövning skett av Pehr Anderssons vandel och tillgång, samt intyg företes av länsman **Anders Högberg**, att han vore till tjänsten skicklig, funno ej något hinder för nämnda överlåtelse, utan tillerkändes Pehr Andersson att från och med den 1 januari 1802 måtte innehava och förestå gästgiveriet vid Ema, med skyldighet att därstädes hålla fyra hästar till allmän skjuts, samt i övrigt fullgöra allt vad lag och Kungl. Maj:ts förordningar föreskriva.

Före detta gästgivaren Per Jönsson förbehöll sig att kvarbo på gården under sin livstid, med nyttjande av ett mindre rum samt en fjärdedels tunnland åkerjord till eget behof, vilket Pehr Andersson sig därtill förband att utan ersättning tillåta.

Detta upplästes och av parterna gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. M – Extract av Skillersta Häradsrätts dombok, 7 mars 1809]

Litt. M.

Extract av Skillersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 7 mars 1809.

Vid detta ting upplästes en av länsman **Anders Högberg** verkställd besiktningsinstrument rörande gästgiveriet vid **Ema** i Sköllersta socken, vilket nu förestås av gästgivaren **Pehr Andersson**, som enligt häradsrättens beslut av den 12 september 1801 övertagit tjänsten.

Av förrättningen inhämtades, att byggnaderna vid gästgivargården voro i gott stånd, nämligen:

1. Storstugan och gästrummen, av god rymd, täta och väl underhållna.
2. Stallet, med fyra spiltor, fast och ordentligt.
3. Bryggghus och foderlider, av gott virke.
4. Vagnslider, visthus och lada i tjänligt skick.

Gästgivaren uppgav, att han städse hållit erforderligt antal hästar, och att skjutsningen utgjorts utan anmärkning.

Häradsborna, närvarande vid förrättningen, intygade detsamma.

Rätten fann sålunda gästgiveriets skick vara tillfredsställande, samt att Pehr Andersson med nit och redlighet fullgjort sina skyldigheter.

Denne förtjänade därför allmän tacksamhet för sitt ordentliga förhållande.

Detta upplästes och gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. N – Extract av Skyllersta Häradsrätts dombok, 5 oktober 1813]

Litt. N.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga höstetinget uti Sörby gästgivargård den 5 oktober 1813.

Vid detta ting framkom av allmogen inom **Skyllersta socken** en skriftlig klagan, däruti de anförde, att gästgivaren vid **Ema gästgivargård, Pehr Andersson**, numera fordrade högre ersättning för skjuts än vad förordningen tillåter, samt ofta vägrat att utan förskott ställa hästar till resande.

Gästgivaren själv, tillstädeskommen, svarade därpå, att orsaken till hans tilltagande svårigheter var den, att hållskjutsskyldiga hemman inom socknen under flera år underlåtit att lämna honom den avtalade havren, och att han därigenom måst för egna medel anskaffa foder, varöver han i längden ej förmådde råda.

Vidare uppgav han, att priset på havre under senaste åren tredubblats, och att ingen ersättning därav honom tillfallit, varför han nödgats begära ett litet tillägg till den gamla skjutspenningen.

Länsman **Anders Högberg** intygade, att gästgivaren i övrigt väl fullgjort sina åligganden, och att inga klagomål mot skjutsens tillgång eller ordning inkommit, utan allenast angående betalningen.

Häradsrätten fann, att gästgivaren visserligen överträtt den i förordningen bestämda avgiften, men att hans skäl till försvar voro sannolika och grundade i de förändrade omständigheterna.

Rätten ålade därför gästgivaren att framgent noggrant iaktta den gällande taxan, men förordnade tillika, att de hållskjutsskyldiga hemmanen inom Skyllersta socken, vilka försummat sin skyldighet att leverera havre till Ema gästgivargård, skola till nästa ting uppgivas och åtalas, vid äventyr av böter och ersättning.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. O – Extract av Skyllersta Häradsrätts dombok, 14 mars 1817]

Litt. O.

Extract av Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 14 mars 1817.

Vid detta ting anmälde länsman **Anders Högberg**, att gästgivaren vid **Ema gästgivargård, Pehr Andersson**, avlidit den 22 december sistlidne, och att gästgiveriet nu vore utan föreståndare.

Enligt gällande förordningar måste därför ny gästgivare utses, innan skjutsningen kunde ostört fortgå.

Rätten kallade då fram änkan **Anna Cajsa Pehrsson**, vilken förklarade sig icke kunna fortsätta gästgiveriet, emedan hon ej hade tillräckliga medel eller krafter.

Framträdde då **Carl Pehrsson**, son till avlidne Pehr Andersson, och erbjöd sig att övertaga gästgiveriet, under samma villkor som förut gällt, samt att hålla fyra hästar till skjutsning och i övrigt fullgöra gästgivarens åligganden.

Länsman Högberg intygade, att Carl Pehrsson är en ordentlig och arbetsam man, och rätten fann ej något hinder för hans antagande.

Beslöts sålunda, att **Carl Pehrsson** må från och med den 1 maj detta år tillträda gästgiveriet vid Ema, med samma skyldigheter och rättigheter som hans fader haft, och i synnerhet att tillhandahålla resande fyra ordentliga hästar mot gällande skjutsersättning.

Vidare ålades honom att låta upprätta förteckning över byggnader och redskap vid gästgivargården, att inlämnas till länsmannen inom tre månader.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.

På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat

[Litt. P – Utdrag ur Skyllersta Häradsrätts dombok, 18 februari 1820]

Litt. P.

Utdrag ur Skyllersta häradsrätts dombok, hållen vid laga vintertinget uti Sörby gästgivargård den 18 februari 1820.

Vid detta ting inställde sig herr **Carl Hamilton** såsom ombud för **Boo fideikommiss**, samt gästgivaren **Carl Pehrsson** vid **Ema gästgivargård**, och anmälde, att de träffat en ömsesidig överenskommelse rörande hållskjutsens utgörande vid Ema för de inom **Sköllersta socken** belägna hemman, som till skjutsningen därstädes äro skyldiga.

Överenskommelsen upplästes inför rätten och hade följande innehåll:

"Dag Carl Hamilton åtager mig härmed, att för nedannämnda hemman i Sköllersta socken, under en tid av sex år, räknad ifrån den 1 januari 1821 till och med den 31 december 1826, vid min ägande gästgivargård Ema, utgöra hållskjutsen emot följande villkor:

1. Som mitt åtagande börjar den 1 januari 1821 och fortsätter till den 31 december 1826, skola alla de hemmanägare och innehavare, som vilja sig därav begagna, ovillkorligen förbinda sig att årligen före den 15 januari, för varje samma år som skjutsen utgöres vid Boo, leverera tre tunnor havre, ren och sved, av varje helt hemman, och proportionellt för de mindre, eller ock inom förenämnde januaris månads utgång dessa tre tunnor havre, efter förra årets markegångspris, med penningar lösa, som betalas på Pålsmässodagen under pågående Hindersmässomarknad i Örebro.
2. Skulle någon av de hållskjutsskyldige på de nu utsatte tider och ställen utebliva med betalningen, så anses denna överenskommelse som uppsagd, och åligger dem då att själva besörja om hållskjutsens utgörande.

Boo den ... december 1820.

Carl Hamilton
P. O. Yckenberg

Med förenämnde här stadgade villkor för hållskjutsens utgörande finna vi oss till alla delar nöjda, och förbinda oss att dem uppfylla, såsom försäkras.

Sköllersta, Törby den ... december 1820.

Köllen sa, Docka, Kjärr."

Rätten fann denna överenskommelse lagligen upprättad, och stadfäste densamma till full giltighet under föreskriven tid, med rätt för parterna att vid periodens utgång den på nytt omförhandla.

Protokollet upplästes och gillades.

År och dag som ovan.
På häradsrättens vägnar

Carl C. Gyllenbaat